

Про психологічні особливості учнів – п'ятикласників

Будь – які перехідні періоди життя і діяльності дітей висувають специфічні проблеми, що пов'язані зі зміною в організації навчальної діяльності у середніх класах. Умови, які змінилися, пред'являють більш високі вимоги до інтелектуального і особистісного розвитку, до ступеня сформованості у дітей певних учбових знань, дій, навичок. Процес звикання до шкільних вимог і порядків, нового для п'ятикласників оточення, нових умов життя розуміється як **адаптація**. Адже дитина в школі адаптується не тільки до своєї соціальної ролі, але перш за все до особливостей засвоєння знань у нових умовах.

1. Якщо Вас щось турбує в поведінці дитини, якомога швидше зустріньтеся і обговоріть це із класним керівником, шкільним психологом.

2. Якщо в родині відбулися події, що вплинули на психологічний стан дитини, повідомте про це класного керівника. Саме зміни в сімейному житті часто пояснюють раптові зміни в поведінці дітей.

3. Цікавтеся шкільними справами, обговорюйте складні ситуації, разом шукайте вихід із конфліктів.

4. Допоможіть дитині вивчити імена нових учителів, запропонуйте описати їх, виділити якісь особливі риси.

5. Порадьте дитині в складних ситуаціях звертатися за порадою до класного керівника, шкільного психолога.

6. Не слід відразу ослабляти контроль за навчальною діяльністю, якщо в період навчання в початковій школі вона звикла до контролю з вашого боку. Привчайте дитину до самостійності поступово: вона має сама збирати портфель, телефонувати однокласникам і питати про уроки тощо.

7. Основними помічниками у складних ситуаціях є терпіння, увага, розуміння.

8. Головне новоутворення підліткового вікового періоду – відкриття своєї індивідуальності, свого «Я». Підвищується інтерес до свого тіла, зовнішності.

9. Зростає дух незалежності, який впливає на стосунки підлітка в родині, школі.

10. У дітей настає криза, пов'язана з бажанням здобути самостійність, звільнитися від батьківської опіки, з'являється страх перед невідомим дорослим життям.

11. Бажання звільнитися від зовнішнього контролю поєднується зі зростанням самоконтролю й початком свідомого самовиховання.

12. Внутрішній світ дитини ще нестабільний, тому батькам не слід залишати своїх дітей без нагляду. Підліток дуже вразливий і легко піддається впливам як позитивним, так і негативним.

13. Розширюється коло спілкування, з'являються нові авторитети.

14. Недоліки й суперечності в поведінці близьких і старших сприймаються гостро й хворобливо.

15. У батьках підлітки хочуть бачити друзів і радників, а не диктаторів.

Що треба знати про дезадаптацію учнів

АДАПТАЦІЯ – існування організму в мінливих умовах.

СОЦІАЛЬНА АДАПТАЦІЯ передбачає:

- 1) Адекватне сприйняття оточуючого світу.
- 2) Адекватну систему відносин і спілкування з оточуючими.
- 3) Здатність до праці, навчання відпочинку.
- 4) Здатність до самообслуговування, самоорганізацію.
- 5) Адаптивність поведінки в результаті очікувань інших.

ШКІЛЬНА ДЕЗАДАПТАЦІЯ - з цим поняттям пов'язують відхилення у навчальній діяльності, утруднення у навчанні, конфлікти з однокласниками, неадекватну поведінку. Звідси результат об'єктивних утруднень, небажання відвідувати школу. Цілком природньо, що подолання тієї чи іншої форми дезадаптивності повинне бути спрямоване на усунення причин, що її викликають. Дитина потрапляє в нову соціальну групу. Ситуація нового, невідомого для неї є в деякій мірі тривожною. Дитина переживає емоційний дискомфорт, перш за все через невизначеність щодо вимог вчителів, про умови навчання, цінностей поведінки в колективі. Такий стан можна назвати станом внутрішньої напруги, настороженості, слабкої здатності у вирішенні інтелектуальних питань. Неможливо говорити про адекватне сприйняття дитиною оточуючого світу, через призму власної тривоги. Все це ускладнює весь навчально-виховний процес, продуктивність праці на уроці стає проблемною. Навіть потенційний відмінник може стати відстаючим в умовах дезадаптації.

Не менш важливим є процес адаптації вчителя, якщо вчитель не знає своїх учнів, він не може успішно організувати їх самообслуговування, індивідуалізувати, диференціювати навчання. І не має значення яким чином розпочався навчальний рік в школі, процес адаптації все одно йде. Питання в тому, скільки часу, і на скільки ефективно.

Суть адаптаційного періоду в школі полягає в тому, щоб створити неминучий процес адаптації більш інтенсивнішим. Ефективність процесу шкільної адаптації значною мірою визначає успішність навчальної діяльності, збереження фізичного і психічного здоров'я дитини. Саме у цьому є суть адаптаційного періоду в школі.

ДЕЗАДАПТОВАНІСТЬ. ПРИЧИНИ ШКІЛЬНОЇ ДЕЗАДАПТАЦІЇ.

ДЕЗАДАПТОВАНІСТЬ – не процес, а стан, що виникає від незадоволення основних потреб у результаті використання неадекватних способів поведінки.

Деадаптованість учнів приводить до неадекватної, погано контрольованої поведінки, конфліктних стосунків, проблеми у навчальній діяльності. Причини шкільної дезадаптації різні: низький рівень розвитку загально-розумових здібностей, високий ступінь емоційної нестійкості, не сформованість мотиваційної сфери, високий рівень домагань на тлі низьких можливостей, характерологічні особливості, незрілість психіки, особливості сімейного виховання, стиль керівництва педагогів. При цьому виникає загроза появи неврозів, психопатій. Аналіз таких ситуацій підштовхує до створення необхідних умов перехідного адаптаційного періоду не тільки для дітей першокласників, а й для дітей, що потрапляють в умови новостворених колективів, нових форм занять. Шкільна дезадаптація є симптомом ускладнень або неможливості подальшого розвитку дітей в умовах, що склалися. Саме тому велика увага приділяється учням 5-х класів, що зіштовхуються з проблемами адаптації і потребують участі компетентних дорослих у безболісному проходженні саме адаптаційного періоду, якого неможливо уникнути, саме за умов, що склалися при переході з початкової ланки, у якій діти навчалися чотири роки, у середню з новими більш дорослими вимогами і правилами навчання.

Для ефективності адаптаційного періоду і уникнення дезадаптації дітей 5-х класів необхідно враховувати особливості підліткового віку. Підлітковий вік деякі науковці називають біологічним дозріванням і соціальною

затримкою. Молодшим шкільним віком закінчується епоха дитинства (10-11 років). Починається з перебудови всього організму – дія статевих гормонів. Ця перебудова не співпадає з соціальним дозріванням. Криза переміщається на кінець підліткового віку при переході до юнацького. У підлітків виникають нові фізіологічні відчуття. Може виникнути аутизм-орієнтація на внутрішню картину світу, зосередження на самому собі, відбувається підйом соціальної активності (пошук спілкування, тісні дружні зв'язки, романтична закоханість). В підлітків спостерігається посилення конформізму – прагнення бути як всі з однієї сторони, а з іншої відрізнятися. З'являється потреба в самоствердженні, демонстрація незалежності. Ранній підлітковий вік характеризується загостренням почуттів, а світ людських відносин не викликає таких емоцій, як предметність світу. Недостатність уваги зі сторони дорослих робить особистий світ підлітка соціально вузьким. В зв'язку з формуванням рефлексії дитина особливо чутлива до безтактовності дорослої людини. Частіше всього ми спостерігаємо у підлітковому віці авторитарний стиль спілкування в системі Дорослий-Підліток. Біологічні фактори мають великий вплив на психологічний розвиток підлітка. Змінюється збудливість нервових процесів, в наслідок цього виникають неадекватні реакції. Значно збільшується кількість немотивованих, грубих афективних вчинків, дівчатка можуть змінюватися в емоційному плані – вони стають більш плаксиві. Формується статевий потяг. В соціальному відношенні підліток починає активно входити в світ дорослих. З'являються авторитетні дорослі, змінюється оцінка особистості. Дорослі часто з запізненням фіксують нові зміни, збільшується кількість негативних оцінок. В мотивах спілкування переважає потреба отримати підтримку зі сторони дорослого. Основні потреби пов'язані з успішністю у школі. Але в той же час часто трапляється погіршення результатів навчання. В зв'язку з цим змінюються відношення з батьками.

Американський психолог Адлер стверджував, що 30% підлітків мають труднощі у спілкуванні з батьками, 70% переживають ці стосунки, 20%

вступають у конфліктні стосунки, 10% дітей протестують, частіше покидаючи рідну домівку. Зростає потреба у спілкуванні з однолітками. Часто дівчата-підлітки переживають почуття самотності, і в зв'язку з цим час-то не можуть залишатися наодинці з собою. Вчені вважають, що підлітковий вік характеризується вакуумом мотивації, але водночас вона характеризується прагненням до самоствердження.